

условия его успешной организации и задачи, стоящие перед высшим педагогическим учебным заведением для реализации профессионального саморазвития будущих учителей.

Ключевые слова: личностное саморазвитие, профессиональное саморазвитие.

Summary

O.V.Handabura

The theoretical analysis of the notion of professional self-development of the future teachers

The article distinguishes the essence of a notion of professional self-development as a psychological-pedagogical notion, the theoretical analysis of the definition problem of the notion of professional self-development of the future teachers has been realized; having revealed the indexes and periods of professional self-development process of the future teachers, the conditions of its successful organization, the tasks of the higher pedagogical institution to realize the professional self-development of the future teachers.

Key words: personal self-development, professional self-development.

Дата надходження статті

„23” жовтня 2008 р.

УДК 371.134

Р.М.ГОРБАТЮК,
кандидат технічних наук
(м.Тернопіль)

Педагогічна підготовка майбутніх інженерів-педагогів у контексті системного підходу

У статті розкриваються особливості педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів у педагогічному університеті в контексті системного підходу. Звернуто увагу на основні проблеми, які заважають удосконаленню цієї роботи на даному етапі. Встановлено, що в основі системи формування професійної діяльності повинна бути інтеграційно-модульна технологія, яка відображає специфіку цілей педагогічної підготовки. Окреслено шляхи вирішення зазначених проблем.

Ключові слова: системний підхід, психолого-педагогічна підготовка, навчальний процес, система, професійна освіта, знання, вміння, інженер-педагог.

Постановка проблеми в загальному вигляді... За довгі роки економічного становлення України значно похитнулася система професійної підготовки фахівців високої кваліфікації. Відсутність достатнього фінансування та низька зарплатня не дозволили підтримати на випереджальному рівні ні матеріально-технічну базу, ні кадровий склад [1]. У зв'язку з цим державна програма „Освіта” (Україна XXI століття) поставила завдання щодо реформування змісту освіти, які передбачають: орієнтацію на інтегровані курси, пошук нових підходів до структурування знань як засобу цілісного розуміння та пізнання світу, створення передумов для розвитку здібностей молоді, формування готовності й здатності до самоосвіти, широке застосування нових педагогічних, інформаційних технологій. Ці положення націлюють працівників освіти та науковців на пошуки нових шляхів для реалізації освітніх, виховних і розвиваючих цілей вищих навчальних закладів [2].

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі – це цілісна педагогічна система, управління якою вимагає системного підходу. Для цього необхідний глибокий теоретичний аналіз сутності освітнього процесу як системи, закономірностей його функціонування та розвитку, а також сутності процесу педагогічної діяльності. Значну увагу в роботах сучасних дослідників, зокрема: С.І.Архангельського [3], Ю.К.Бабанського [4], В.П.Беспалька [5], В.В.Давидова [6], І.В.Блауберга, В.І.Садовського і Е.Г.Юдіна [7; 8] та ін. приділено теорії системного підходу в навчанні.

Аналіз особливостей психолого-педагогічної підготовки фахівців інженерно-педагогічного профілю у педагогічному університеті свідчить про те, що така підготовка на даному етапі потребує перегляду і корегування в контексті входження України в європейське співтовариство. Необхідність перегляду змісту психолого-педагогічної підготовки інженера-педагога, як однієї з умов модернізації навчально-виховного процесу, обумовили необхідність експериментального дослідження даної проблеми.

Формулювання цілей статті... Метою статті є визначення шляхів удосконалення психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців інженерно-педагогічного профілю в контексті системного підходу.

Виклад основного матеріалу... Необхідною умовою системно-структурного підходу є розгляд предметів і явищ дійсності як системи, що є структурним поєднанням первинних елементів у єдине ціле. Одним із основних принципів такого підходу є розгляд системи з погляду її внутрішньої будови та

цілісності. При цьому кожна система аналізується як частина певної більшої системи, тобто середовища, у яке вона вписана і в якому функціонує.

У процесі системного аналізу враховуються зовнішні та внутрішні зв'язки досліджуваної системи, що підтверджується найважливішим принципом діалектики – принципом загального зв'язку. Уявлення про поняття цілісності конкретизується через поняття зв'язку – загальноприйнятого критерію системності та цілісності об'єкта. Саме такі зв'язки об'єднують ціле в систему. Аналізуючи будь-який об'єкт, явище чи процес з погляду системи, перш за все, слід визначити його структуру, тобто виділити елементи та взаємозв'язки. При цьому система завжди повинна мати ці зв'язки (бути цілісною), оскільки їх порушення призводить до зміни її якостей. Наприклад, залежно від того, як з'єднані між собою в органічній сполуці хімічні елементи – водень, кисень і вуглець, утворюються різні речовини з різними властивостями. Зміна будь-якої деталі в технічному пристрої змінює його властивості. Зміна складу колективу (викладачів або студентів) може спричинити зміну його психологічного клімату. Відсутність будь-якого компонента в навчальному процесі або в педагогічній діяльності педагога призводить до зміни результатів навчання.

Розглядаючи будь-який предмет або явище, ми виділяємо зовнішні зв'язки, визначаємо елементи, з'єднуючи їх між собою. Так, наприклад, розглядаючи персональний комп'ютер, ми пов'язуємо його з іншими периферійними засобами і способами одержання інформації, а потім виділяємо елементи, пов'язуючи їх.

Аналогічно під час формування програми навчально-виховного процесу студентів з кожного предмета слід проаналізувати його зовнішні зв'язки з системою навчання у ВНЗ. Ця система має зовнішні зв'язки із системою відбору абітурієнтів у вищій навчальний заклад зі здатністю майбутніх інженерів-педагогів виконувати професійну діяльність з професійними компетенціями, із практичною підготовкою студентів, а також системою відбору абітурієнтів і розподілу випускників (рис. 1).

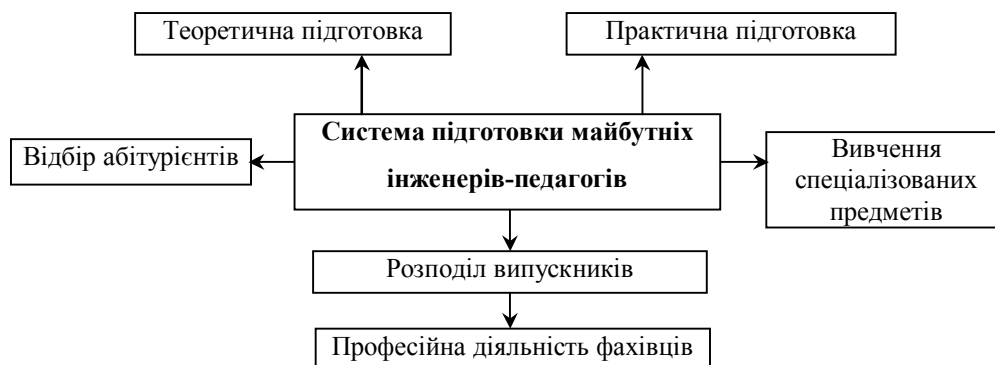

Рис. 1. Зовнішні зв'язки системи підготовки майбутніх інженерів-педагогів у педагогічному університеті

Внутрішню структуру системи навчання ми розглядаємо у різних аспектах. Проте основними її елементами є суб'єкт і об'єкт, тобто викладач і студент, і саме від того, як побудований взаємозв'язок між ними, і залежать властивості системи або результат навчання в цілому.

На нашу думку, основною вимогою системного підходу до навчання є розгляд його як єдиного процесу взаємодії викладача і студента. У цій системі взаємозв'язку викладач є тією ланкою, що спрямовує та стимулює активно-пізнавальну діяльність суб'єкта навчання. Саме тому систему навчання ми розглядаємо як єдину систему спільної діяльності викладача і студента, як різновид людської діяльності, що має двосторонній характер і передбачає взаємодію суб'єкта (викладача) і об'єкта (студента). Слід розуміти, що це не механічна система процесів і явищ, а якісно нова цілісність, яка полягає у єдності цілей викладання і навчання.

Вирішення поставлених завдань неможливе без урахування сучасних тенденцій розвитку системи освіти і, відповідно, без знання наукових підходів до організації та реалізації навчально-виховного процесу. Сучасні тенденції розвитку освіти безпосередньо пов'язані з тими вимогами, які висуваються до фахівців на даному етапі розвитку суспільства. Інтеграція світового співтовариства висуває ці вимоги і до фахівців України.

У зв'язку з цим майбутній інженер-педагог повинен володіти такими якостями як:

- адаптація у різних професійних і життєвих ситуаціях;
- набуття знань, вмінь і навичок, і вдале застосування їх на практиці в процесі вирішення різноаспектних професійних завдань;
- критичне мислення, вміння бачити проблеми, які виникають та знаходження способів їх вирішення;

• орієнтація на ринку праці, передбачення та прогноз появи нових професій, спеціальностей і спеціалізацій;

- вміння визначати, яким чином наявні у нього знання можна застосувати на практиці;
- генерування ідей та самостійного мислення;
- опрацювання інформації (вміння добирати необхідні факти, аналізувати їх, висувати гіпотези, робити необхідні узагальнення, зіставляти різні варіанти рішень, робити аргументовані висновки);
- комунікабельність і контактність з особами із різних соціальних груп;
- співпраця в різних складних ситуаціях та вміння знаходити вихід із них;
- робота над самовдосконаленням (розвиток власної моральності, інтелекту, культурного рівня).

Основним завданням підготовки фахівців інженерно-педагогічного профілю є формування професійного мислення, спрямованого на трансформування технічної інформації в педагогічну систему. Для його вирішення потрібні прогностичні, аналітичні, проектувальні вміння, пов'язані зі здатністю добирати і структурувати науково-технічну інформацію у навчальний матеріал, діагностувати цілі та передбачати різні ускладнення у процесі навчання й обирати оптимальні рішення за наявними критеріями.

Аналіз системи професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів у педагогічному університеті вказує на низку проблем, а саме:

- розбіжність між обсягом необхідної інформації та часом, відведеним на її засвоєння. Це пов'язано із застосуванням нових інформаційних технологій, прискореним впровадженням науки у виробництво, появою закордонної техніки на українському ринку та ін.;
- введення до навчальних планів нових дисциплін (як правило, суспільно-гуманітарного характеру), що призводить до зменшення годин, відведених на вивчення фундаментальних і фахових дисциплін;
- поява нового устаткування та сучасних технологій не дає змоги вилучити з навчальних курсів інформацію про вітчизняне обладнання, оскільки воно продовжує використовуватися в сучасному виробництві. Внаслідок цього відбувається постійне збільшення навчального матеріалу, а час на його вивчення – зменшується;
- суперечність між низьким рівнем загальноосвітньої підготовки абітурієнтів та вимогами до фахівця на ринку праці. Це зумовлено тим, що в сучасній середній школі переважають репродуктивні методи навчання, які не розвивають творчий потенціал учня;
- складність методичної підготовки. Інженер-педагог комп'ютерного профілю вивчає 10-20 навчальних дисциплін фахової і фундаментальної підготовки (зміст яких досить часто змінюється), що ускладнює вивчення методики їх викладання. Наприклад, для підготовки вчителя загальноосвітньої школи студенти вивчають методику викладання однієї чи максимум двох навчальних дисциплін, зміст яких тривалий час залишається відносно стабільним та ін.

Особливість підготовки майбутніх інженерів-педагогів полягає в тому, що нарівні з інженерною підготовкою він проходить психолого-педагогічну підготовку, – необхідну йому як майбутньому педагогові.

Психолого-педагогічна підготовка спрямована на формування знань про психіку людини, психологічні основи професійної діяльності, про сутність, принципи і методи навчання та виховання майбутнього фахівця, на формування професійних компетенцій організації та реалізації методичної діяльності інженера-педагога. За системотворчу одиницю психолого-педагогічної підготовки ми розглядаємо весь блок психолого-педагогічних дисциплін.

Завдання професійної освіти і закономірності формування та розвитку суб'єктної позиції студентів визначають логіку побудови навчального матеріалу відповідно до особливостей і структури педагогічної діяльності майбутнього інженера-педагога. У зв'язку з цим розвиток студента як суб'єкта інженерно-педагогічної діяльності повинен супроводжуватися динамічними перетвореннями в змістовому та операційно-процесуальному аспектах професійної підготовки. Такий підхід до організації інженерно-педагогічної освіти дозволяє нам створити оптимальну форму навчально-виховного процесу професійної підготовки майбутнього інженера-педагога.

На нашу думку, процес формування педагогічних знань повинен містити три рівні:

- методологічний рівень – дозволяє описувати, пояснювати закони і закономірності педагогічної дійсності, передбачати шляхи і засоби управління ними. Знання даного рівня виступають загальною теорією управління педагогічними системами;
- рівень теоретичних знань – характеризує освітній процес як систему, яка розкриває її динамічну природу, його сутнісні характеристики. Перед студентами розкривається загальна теорія побудови освітнього процесу, що є основою для побудови педагогічних систем. Подальший зміст курсу визначає елементи цілісного педагогічного процесу: аналіз і діагностування; цілі та цілепокладання; план і планування; методи, методики та педагогічні технології; облік і контроль в освітньому процесі. Особливого значення набуває характеристика педагогічного процесу та умови його побудови як чинника, що актуалізує сутнісні якості суб'єкта навчання в єдності його вольових, емоційно-етичних та

інтелектуальних сторін. Розвиваючи цю позицію, необхідно відзначити, що психолого-педагогічна підготовка сприяє формуванню у студентів здатності аналізувати і перетворювати педагогічну дійсність в цілях навчання і виховання. Майбутній інженер-педагог у професійній діяльності буде застосовувати ці знання для опису педагогічних явищ, пояснення причини або способів їх існування. Тому весь зміст психолого-педагогічної підготовки можна представити як дидактичну одиницю засвоєння навчального матеріалу, яка дозволяє майбутньому фахівцю реалізовувати всю систему педагогічних дій і застосовувати їх на практиці;

- на третьому рівні розкривається практичне значення педагогічної теорії. Педагогічні знання формуються на основі емпіричного опису форм організації педагогічного процесу, педагогічному досвіді тощо. Це дозволяє майбутнім інженерам-педагогам виявляти умови та принципи використання різних форм навчання і виховання.

На підставі теоретичного аналізу психолого-педагогічної підготовки фахівців інженерно-педагогічного спрямування ми визначили, що в основі системи формування професійної діяльності повинна бути інтеграційно-модульна технологія, яка відображає специфіку цілей психолого-педагогічної підготовки.

Підвищення ефективності і якості підготовки майбутніх фахівців інженерно-педагогічного профілю пов'язане з пошуком оптимального змісту, форм і методів навчання та його організації. В умовах інформаційно-узагальнюючого навчання, коли навчально-пізнавальна діяльність здебільшого має репродуктивний характер, її можливості у формуванні професійного становлення особистості інженера-педагога обмежені. Студенти, засвоюючи програмний матеріал з окремих предметів, не завжди усвідомлюють його значення для майбутньої професійної діяльності. Вони не бачать внутрішніх взаємозв'язків між предметами і не вміють самостійно застосовувати отримані знання у вирішенні педагогічних завдань. Сприятливі умови для підготовки майбутніх фахівців створюються в процесі професійної діяльності або в ситуаціях, що моделюють її. Тому одним із видів навчально-виховної роботи у педагогічному університеті, що має вагомий вплив на процес професійного становлення особистості студента, є педагогічна діяльність.

Підвищити якість психолого-педагогічної підготовки інженерів-педагогів, зробити цю підготовку ефективнішою і дієвішою, такою, що відповідає потребам системи професійно-технічної освіти і постійно розвивається, можна на основі комплексу заходів, які передбачають вдосконалення змісту інженерно-педагогічної освіти і пошук нових шляхів.

Структура психолого-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів повинна відображати зміст професійно-педагогічної діяльності фахівця, особливості навчання і виховання студентів у педагогічному університеті. Для обґрунтування такої структури важливими є загальні теоретичні положення перебудови вищої інженерно-педагогічної освіти в державі, реформи системи професійно-технічної освіти, а також концепція розвитку інженерно-педагогічної підготовки у вищому навчальному закладі.

Зміст психолого-педагогічної підготовки інженера-педагога ми визначаємо як цілісну систему, яка є частиною, самостійним елементом більш загальної метасистеми – змісту інженерно-педагогічної освіти. Структурний (статичний) аналіз даної системи дозволив нам уточнити цілі психолого-педагогічної підготовки інженера-педагога на сучасному етапі, виділити професійно необхідні галузі психолого-педагогічних знань фахівця, які в сукупності визначили структуру об'єкта вивчення в циклі даного компонента освіти. Об'єкт вивчення в психолого-педагогічній підготовці інженера-педагога характеризується наступними обов'язковими галузями знань: фізіологія праці і гігієна учнів, інженер-педагог як суб'єкт професійно-педагогічної діяльності, освітні технології педагогічного процесу в системі професійно-технічної освіти, спеціальна технологія, технологічна техніка, економіка, організація і управління професійно-технічною освітою.

Функціональний аналіз системи змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів проведений з використанням особистісно-діяльнісного підходу. Такий аналіз дозволив нам виявити специфічні особливості діяльності студентів у процесі їх психолого-педагогічної підготовки на інженерно-педагогічному факультеті ТНПУ. При цьому ми враховували положення психологічних теорій засвоєння інформації, що висвітлені в працях С.І.Архангельського [3], П.О.Гальперіна [9], В.В.Давидова [7], Д.Б.Ельконіна [10], К.О.Менчинської [11], Ю.О.Самаріна [12], Н.Ф.Тализіної [13] та ін.

Набуття знань з будь-якого навчального курсу відбувається на основі поетапного засвоєння інформації та дій. Визначення структури змісту психолого-педагогічної підготовки фахівців через багатосторонню навчальну діяльність студентів і функції (мотивація учіння, формування нових знань, умінь і навичок, контроль і корекція навчання), дозволили нам виділити наступні функціональні етапи психолого-педагогічної підготовки майбутнього інженера-педагога: пропедевтичний, формувальний, інтегративний і контрольно-корективний.

На основі дослідження особливостей професійної діяльності фахівців інженерно-педагогічного профілю в сучасних умовах ми виявили інваріант структури педагогічного компоненту їх діяльності, що

включає: навчальну, виховну, організаційно-управлінську, професійно-інженерну і науково-дослідницьку функції. Інваріант структури педагогічної діяльності інженера-педагога знайшов підтвердження в процесі емпіричного дослідження, проведеного в навчальних закладах системи професійно-технічної освіти. Згідно одержаних даних, понад 94% працівників системи професійно-технічної освіти підтвердили правильність виділення педагогічних функцій інженера-педагога і вважають за необхідне включення їх в його обов'язки.

Проведене на базі інженерно-педагогічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка дослідження передбачало:

а) визначення впливу навчальних предметів психолого-педагогічного циклу на формування професійних компетенцій у майбутніх інженерів-педагогів;

б) визначення послідовності вивчення навчальних курсів на формування вмінь виконувати професійно-педагогічні функції, мотиваційно-цілісного відношення студентів до вибраної спеціальності.

У процесі констатувального дослідження ми одержали результати, які дозволяють оцінити ефективність психолого-педагогічної підготовки і вплив на цю підготовку дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Ефективність професійної освіти багато в чому залежить від мотиваційно-ціннісного відношення студентів до вибраної спеціальності, сфери майбутньої професійної діяльності та процесу підготовки у педагогічному університеті. Виходячи з цього, аналіз результатів дослідження ми почали зі встановлення і систематизації мотивів вибору спеціальності і навчання студентів на інженерно-педагогічному факультеті та динаміки цих мотивів у процесі психолого-педагогічної підготовки в педагогічному університеті. При цьому враховувалось, що у формуванні професійно-педагогічної спрямованості інженера-педагога, його мотиваційно-ціннісного відношення до майбутньої діяльності важливе значення відіграє обізнаність першокурсників про вибрану спеціальність і мотиви її вибору.

Дослідження контингенту першокурсників інженерно-педагогічного факультету ТНПУ (з 2003 по 2008 рр.) показало, що більшість студентів слабо володіють інформацією про вибрану спеціальність. Тільки 12,7% з числа опитаних мають достатньо чітке уявлення про інженерно-педагогічний профіль фахівця, зміст та умови його праці на базових посадах. У 39,5% першокурсників ці уявлення настільки елементарні, що не забезпечують орієнтацію цілеспрямованого вивчення студентами психолого-педагогічних предметів; 47,8% – не мають навіть елементарних уявлень про вибрану професію. Вказані при цьому мотиви вибору спеціальності є досить різноманітними. Умовно ми розділили їх на дві групи:

1. Пізнавальні мотиви – бажання здобути вищу освіту. Ці мотиви зумовили вибір спеціальності у 11,8% абітурієнтів (4,8% – випадковий вибір спеціальності; 7% – випадковий вибір ВНЗ).

2. Соціальні мотиви – відображають співвідношення вибору спеціальності з особистими інтересами та потребами суспільства. Ці мотиви поділяються на:

а) соціально-значущі (2%) – вибір спеціальності свідомо визначений абітурієнтом (першокурсником);

б) соціально-особистісні (69%) – майбутня професія подобається першокурсникам, вони усвідомлюють її важливість для суспільства і для себе;

в) соціально-кон'юнктурні (16%) – відображають інтерес не до професії, а до супутніх їй „вигідних” умов (наприклад, велика відпустка).

Аналіз динаміки мотиваційно-ціннісного відношення до професії показав: якщо у 69% першокурсників відслідковується визначений інтерес до спеціальності, то наприкінці навчання лише 42% випускників позитивно ставляться до майбутньої професії. Причому, 67% студентів випускного курсу вважають себе підготовленими до виконання навчальних функцій; 31% – до виховної; 27% – організаційно-управлінської; 19% – науково-дослідницької діяльності.

Результати оцінювання психолого-педагогічної підготовки майже не відрізняються від даних самооцінки: 59% випускників інженерно-педагогічного факультету після закінчення ВНЗ готові приступити до виконання навчальної функції; 26% – до виховної; 21% – до організаційно-управлінської і 15% – до науково-дослідницької. Крім того, більшість п'ятикурсників (65%) відносять свою підготовленість до „середнього” рівня; 9% – до „низького” і 26% – до „високого”.

Комплексна перевірка виявила наступні результати: на „середньому” рівні підготовки знаходиться 40% випускників, на „високому” – 17%, на „низькому” – 32% і лише 11% студентів, які не набрали мінімального числа балів, перебувають на „примітивному” рівні психолого-педагогічної підготовки.

У процесі констатувального дослідження були вивчені та систематизовані проблеми (труднощі), які відчувають студенти і випускники в процесі педагогічної діяльності. Це дозволило нам виявити причини недостатньої ефективності психолого-педагогічної підготовки студентів у педагогічному університеті:

- діюча структура змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів не забезпечує в повному обсязі навчання студентів виконання професійно-педагогічних функцій. Недостатньою є підготовка студентів до здійснення виховної і навчальної функцій; не передбачена підготовка до організаційно-управлінської, виробничої та науково-дослідницької функцій;

- у переліку дисциплін не враховані особливості процесу формування у студентів професійно-

педагогічних знань і вмінь (поетапний характер цього процесу), не передбачений механізм мобільної зміни змісту підготовки відповідно до змін соціального замовлення та структури професійної діяльності інженера-педагога;

- необхідно переглянути перелік і послідовність вивчення навчальних курсів психолого-педагогічного циклу відповідно до наступних концептуальних положень:

а) набір навчальних дисциплін необхідно визначати, виходячи із структури об'єкта вивчення („суб'єкт-суб'єктні” відносини інженера-педагога і учня; загальна технологія педагогічного процесу, організація та управління професійно-технічною освітою та ін.) і структури професійно-педагогічної діяльності фахівця, яка передбачає навчальну, виховну, організаційно-управлінську, професійно-інженерну та науково-дослідницьку функції;

б) послідовність чергування навчальних курсів у структурі психолого-педагогічного циклу слід визначати на основі поетапної моделі навчальної діяльності студентів з пропедевтичним, формувальним, інтегровальним і контрольно-коректувальним етапами психолого-педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів. При цьому необхідно враховувати, що дані етапи носять умовний характер і є компонентами „внутрішньої” структури професійно-педагогічної діяльності майбутніх фахівців, які забезпечують оптимальну організацію навчальної діяльності студентів.

Психолого-педагогічна підготовка інженерів-педагогів включає чотири етапи, кожен з яких містить мету, засоби її досягнення і прогнозований результат навчання студентів на даному етапі. Засобами досягнення мети на пропедевтичному, формувальному та інтегровальному етапах є навчальні предмети психолого-педагогічного спрямування. Засобами досягнення мети на четвертому (контрольно-коректувальному) етапі є педагогічна і переддипломна практики, курсова робота та дипломне проектування.

Перелік дисциплін психолого-педагогічного циклу освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр” передбачає вивчення таких навчальних предметів: вступ до педагогічної професії (1-й семестр, 1 кредит), вступ до фаху (1-й семестр, 1,5 кредиту); психологія (2-й семестр, 3 кредити); педагогіка (2-3 семестри, 3 кредити); вікова і педагогічна психологія (3-й семестр, 2 кредити); етика і психологія сімейного життя (4-й семестр, 1 кредит); освітні технології (6-7 семестри, 3,5 кредити); основи педагогічної майстерності (7-й семестр, 2 кредити); технічні засоби навчання (7-й семестр, 1,5 кредиту); методика основ економіки (7-й семестр, 2 кредити), методика професійного навчання (6-7 семестри, 7 кредитів).

На нашу думку, психолого-педагогічна підготовка бакалаврів інженерно-педагогічного профілю потребує вдосконалення. У зв'язку з цим ми пропонуємо інтегрувати навчальні предмети, а саме:

- „Історію педагогіки” (2 кр.), „Педагогіку” і (3 кр.) і „Основи педмайстерності” (3 кр.) об'єднати в навчальний інтегрований курс „Загальна педагогіка” загальним обсягом 8 кредитів;

- предмети „Освітні технології” (3,5 кр.) і „Методика професійного навчання” (7 кр.) доцільно об'єднати в один курс „Методика професійного навчання” обсягом 10,5 кредитів;

- „Вступ до педагогічної професії” (1 кр.) і „Вступ до фаху” (1,5 кр.) інтегрувати в один предмет з назвою „Вступ до фаху” (2,5 кр.);

- предмети „Психологія” (3 кр.), „Вікова і педагогічна психологія” (2 кр.) об'єднати з назвою інтегрованого курсу „Загальна психологія” (5 кр.).

На нашу думку, пріоритетність інтегрованих знань в плані психолого-педагогічної підготовки фахівців інженерно-педагогічного профілю значною мірою пов'язана з певними властивостями інтегративних інформаційних систем, а саме:

- чим більше інтегративна, більш синтетична інформаційна структура, тим довше вона функціонуватиме в суспільній свідомості;

- чим більше інтегративна інформаційна структура, тим ширшою є сфера застосування;

- інтегративна система інформації у вигляді відповідних методів, адекватних пізнавальному об'єкту, своєчасно засвоєна людиною, стає основою її теоретичного мислення, що дозволяє творчо освоювати досліджувану галузь.

Саме тому ми вважаємо інтеграцію одним із ефективних засобів вдосконалення навчально-виховного процесу з підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

Висновки... Відповідно до системи професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів ми відібрали професійно важливі знання і вміння, необхідні фахівцям даного профілю для виконання педагогічних функцій у навчальних закладах системи професійно-технічної освіти. Ці знання і вміння відносяться до категорії психолого-педагогічних, що підкреслює їх інтеграційний характер і професійно-педагогічну спрямованість.

Подальші дослідження потребують перевірки методики формування готовності майбутніх інженерів-педагогів до психолого-педагогічної діяльності у навчальних закладах системи професійно-технічної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Томашенко В. Основні напрями реформування професійно-технічної освіти України / В. Томашенко // Спеціальний випуск журналу „Професійно-технічна освіта”, Проект „Реформування ПТО в Україні”, 2003. – 68 с.
2. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – № 33 (329). – 22 квітня. – 2002. – С. 4-5.
3. Архангельский С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы / С. И. Архангельский. – М. : Высшая школа, 1980. – 368 с.
4. Бабанский Ю. К. Методы обучения в современной общеобразовательной школе / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1985. – 208 с.
5. Беспалько В. П. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов / В. П. Беспалько, Ю. Г. Татур. – М. : Высшая школа, 1989. – 141 с.
6. Давыдов В. В. Виды обобщения в обучении. Логико-психологические проблемы построения учебных предметов / В. В. Давыдов. – М. : Педагогика, 1972. – 424 с.
7. Блауберг И.В. Системный подход: предпосылки, проблемы, трудности / И. В. Блауберг, В. Н. Садовский, Э. Г. Юдин. – М. : Знание, 1969. – 48 с.
8. Блауберг И. В. Системный подход как современное общенаучное направление / И. В. Блауберг, Б. Г. Юдин // Диалектика и системный анализ. – М. : Наука, 1986. – 300 с.
9. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий: Хрестоматия по психологии / П. Я. Гальперин. – М. : Просвещение, 1977. – С. 417-425.
10. Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б. Эльконин. – М., 1987. – 304 с.
11. Менчинская Н. А. Проблемы учения и умственного развития школьника / Н. А. Менчинская. – М., 1989. – С. 66-191.
12. Самарин Ю. А. Очерки психологии ума / Ю. А. Самарин. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1962. – 349 с.
13. Талызина Н. Ф. Педагогическая психология / Н. Ф. Талызина. – М., 2001. – 288 с.

Анотація

Р.М.Горбатюк

Педагогическая подготовка будущих инженеров-педагогов в контексте системного подхода

В статье раскрываются особенности педагогической подготовки будущих инженеров-педагогов в педагогическом университете в контексте системного подхода. Обращено внимание на основные проблемы, которые мешают совершенствованию этой работы на данном этапе. Установлено, что в основе системы формирования профессиональной деятельности должна быть интеграционно-модульная технология, которая отражает специфику целей педагогической подготовки. Очерчено пути решения отмеченных проблем.

Ключевые слова: системный подход, психолого-педагогическая подготовка, учебный процесс, система, профессиональное образование, знания, умения, инженер-педагог.

Summary

R.M.Gorbatiuk

Pedagogical preparation of future engineers-teachers is in the context of system approach

The peculiarities of pedagogical preparation of the future engineers-pedagogues in the pedagogical university in the context of the system approach are revealed in the article. The attention is paid to the basic problems which interfere with perfection of the work on this stage. It is set that in the basis of the system of forming of professional activity there must be integration-module technology which reflects the specific character of aims of pedagogical preparation. The ways of solving of the noted problems are outlined.

Key-words: system approach, psychological-pedagogical preparation, educational process, system, professional education, knowledge, abilities, engineer-pedagogue.

Дата надходження статті

„11” вересня 2008 р.

УДК 372.8 (477) „18/19”

Л.А.ГУЦАЛ,
аспірант,
(м.Хмельницький)

Проблема періодизації розвитку шкільної природничої освіти

В статті розглядається проблема періодизації розвитку шкільної природничої освіти періоду другої половини XIX – початку XX століття.

Ключові слова: критерій, періодизація, шкільна природнича освіта.

Постановка проблеми в загальному вигляді... У процесі дослідження історії розвитку освіти і педагогічної думки в Україні однією з найважливіших проблем є її періодизація. Тому цілком закономірним виглядає інтерес сучасних дослідників до запровадження чіткої наукової періодизації вітчизняного історико-педагогічного процесу. Маючи до певної міри суб'єктивний характер через